

שם יחידת ההוראה: **مدينة حيفا**

תת נושא: לימוד האותיות **ח** **כ** **ך** מתוך הקשר לאוצר המילים בנושא **مدينة حيفا**.

הקשר לתוכנית הלימודים בתחום הדעת: הוראת האותיות הערביות מתוך הקשר.

קהל היעד: שכבה ז'.

מטרות היחידה: הכרת האותיות וכתיבתן, הרחבת אוצר המילים, קריאה וכתובה של מילים חדשות, הרכבת משפטים בערבית עם האותיות החדשות, תרבות והעשרה, פיתוח מיומנות הדיבור וההאזנה- המורה מדבר במהלך כל השיעור בערבית, שואל את השאלות בערבית ומבקש מהתלמידים לענות בערבית.

מטרות בקידום תהליכי הלמידה והחשיבה: לימוד חווייתי, מעשיר ופעיל. חשיפה לכלים לימודיים חדשניים ולמקורות מידע מעשירים. חומר הלימוד נתפס על ידי הלומד כמאתגר, מעורר סקרנות, מרחיב אופקים וכבעל ערך חווייתי. הלמידה מותאמת למאפייני הלומד ולצרכיו בעולם מתחדש ומתקשרת לתוכנית הלימודים.

הערכת משך הזמן המוקדש ליחידת הלימוד – ארבעה שיעורים רצופים.

שקופית 1-שער המצגת - המורה יאמר לתלמידים כי, בשיעורים הקרובים נלמד את שלוש האותיות האחרונות באלף בא הערבי. המורה מצביע על האותיות ואומר: הביטו באותיות, מה אתם יכולים לומר עליהן? - הן דומות ורק נקודה מבחינה ביניהן. אנו נלמד אותן דרך לימוד על העיר שכתובה כאן בכותרת. לאחר מכן יקרא את המילה הראשונה בכותרת: *مدينة* ושאל לפירושה, כעת ישאל מה יכולה להיות המילה שתבוא אחריה? - שם העיר. המורה יצביע על המילה *حيفا*. כמה אותיות במילה? אילו אותיות אתם כבר מזהים? מהי האות החדשה? - האות הראשונה. מן האותיות שכבר זיהיתם, מה היא העיר ומהי האות החדשה? - ח'פה, ח'א. המורה יפתח שיחה בערבית ושאל האם הם מכירים את העיר ח'פה, האם ביקרו בח'פה ומה הם יודעים על ח'פה.

המורה משרטט טבלה על הלוח, כותב *الحرف ح* (ח'א) ומלמד את כתיבת האות על כל צורותיה כשלצד כל צורה מילה חדשה מתאימה. במקביל, מעתיק התלמיד מן הלוח.

תחילית   אמצעית   סופית מחוברת   סופית לא מחוברת

ح	ح	ح	ح
رياح	مسيح	بحر	حيفا

המורה כותב מילה, עובר לשקופית ומרחיב את ההקשר שלה לנושא השיעור:

שקופית 2: *البحر الابيض المتوسط* - העיר ח'פה שוכנת לחופו של ים, איזה ים? - הים התיכון. איזה צבע מופיע במילה 'הים התיכון' בערבית? אילו עוד ימים אתם מכירים עם שמות של צבעים? *البحر الأسود, البحر الأحمر, البحر الأصفر*. התלמידים יאמרו את שמות הימים תוך שהם חוזרים על הגיית המילה החדשה: *بحر*.

שקופית 3: *يَهُودِيٌّ مَسِيحِيٌّ مُسْلِمٌ* ח'פה עיר מעורבת וגרים בה יהודים, נוצרים ומוסלמים - *ثَلَاثَةُ أَلَدِيَّانَ* - אלו שלוש הדתות המונותאיסטיות. המורה יבקש לקרוא את המילה הראשונה ושאל לפירושה וכך עם המילה השלישית. כעת נקרא את המילה האמצעית, נתחיל עם האותיות המוכרות, היכן האות החדשה? מה מיקומה במילה? אם אמרנו שהמילה הראשונה היא 'יהודי' והשלישית 'מוסלמי', מהי המילה האמצעית *مَسِيحِيٌّ*? כיצד קשורה המילה *مسيح* שכתובה על הלוח, למילה *مَسِيحِيٌّ*?

שקופית 4: *أربع الرياح* - ארבע הרוחות, הכיוונים - היכן נמצאת ח'פה? להזמין תלמיד שיצביע על ח'פה במפה. ח'פה נמצאת בצפון הארץ - להצביע במפה. המורה ישאל בערבית: מה נמצא ממערב לח'פה? כך יחזרו התלמידים על הצירוף *البحر الابيض المتوسط*. מה ניתן לראות ממזרח לח'פה ומדרום? האם האות הראשונה במילה 'דרום' נראית מוכרת? - אכן, זו אחותה של האות ח'א והיכן ההבדל? - בנקודה. את האות הזו נלמד בשיעור הבא.

أَحْرَف ح - وَرَقَة عَمَل

١. إرسم خطاً بين الكلمة والصورة الملائمة:

رِيَّاح

مَسِيح

بَحْر

حَيْفَا

٢. مَا هُوَ عَدَدُ الْحُرُوفِ فِي كُلِّ كَلِمَةٍ؟

حَيْفَا _____ بَحْر _____ مَسِيح _____ رِيَّاح _____

٣. رَتِّبِ الْحُرُوفَ وَاكْتُبِ الْكَلِمَةَ بِشَكْلِ صَحِيحٍ:

ا ح ف ي _____ ر ب خ _____ م ح ي س _____ ي ح را _____

٤. إرسم خطاً بين الأعمدة لإنشاء العبارة المناسبة وترجمها:

_____	الأحمر	مَدِينَة
_____	حَيْفَا	مَسِيحِيّ
_____	وَيَهُودِيّ	وَرْدَة
_____	الرِّيَّاح	الْبَحْر

٥. رَتِّبِ الْكَلِمَاتِ بِشَكْلِ صَحِيحٍ وَتَرَجِمِ الْجُمْلَةَ إِلَى الْعِبْرِيَّةِ:

كَبِيرَة حَيْفَا مَدِينَة _____
الْأَبْيَضُ الْبَحْرُ الْمَتَوَسِّطُ _____
الْمَسِيحِيَّةُ وَالْإِسْلَامُ الْيَهُودِيَّةُ _____
لَهَا أَرْبَعُ رِيَّاحٍ الرِّيَّاحُ وَرْدَة _____

أَكْمِلْ:

أَرْبَعُ
الرِّيَّاحِ

ثَلَاثَةُ
الْأَلْوَانِ

الْبَحَارُ مَعَ
الْأَلْوَانِ

عَمَلٌ مُفِيدٌ!

שיעור 2

המורה יעשה חזרה קצרה על ארבע השקופיות הראשונות.

שקופית 5: تقع حيفا على جبل الكرمل - המורה קורא את המשפט ושואל: איזו מילה מוכרת לכם? דומה לעברית? – כרמל. מהו הכרמל? הר, אם כן, שערו מה תרגום המשפט? היכן ממוקמת המילה 'הר'? לפני המילה 'כרמל'. הר הכרמל. המורה מזמין תלמיד ומבקש שיצביע על המילה 'הר' במשפט. כמה אותיות במילה? היכן ממוקמת האות החדשה? האות הפותחת את המילה היא האות ג'ים. המורה שואל את התלמידים האם הם מכירים שמות נוספים של הרים בארץ? המורה מבקש שהתלמידים יחזרו על המילה החדשה جبل כאשר הם אומרים שמות של הרים נוספים.

המורה כותב את האות החדשה בטבלה ששורטטה בשיעור הקודם לצד הכותרת الحرف جيم (ג'ים) ושואל את התלמידים לגבי הדמיון והשוני בין האות חא שנלמדה בשיעור הקודם לבין האות החדשה ג'ים ומלמד את כתיבת האות על כל צורותיה כשלצד כל צורה מילה חדשה מתאימה. במקביל, התלמיד מעתיק מן הלוח.

תחילת אמצעית סופית מחוברת סופית לא מחוברת

ج	ح	ج	ج
حاج	حاج	مسجد	جبل

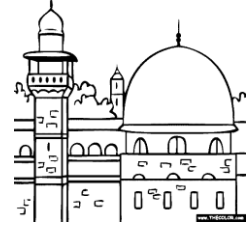
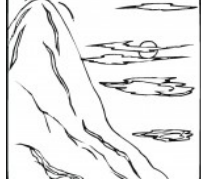
המורה כותב את המילים החדשות ומרחיב את ההקשר של כל אחת מהן לנושא השיעור:

مسجد – שקופית 6: בתי התפילה. למדנו שחיפה עיר מעורבת וגרים בה יהודים, נוצרים ומוסלמים, לכן ניתן למצוא בה סמלים ובתי תפילה של הדתות האלו. מהו בית התפילה של כל אחת מהדתות? המורה יבקש מהתלמידים לקרוא كنيس، كنيسة – והתלמידים יסיקו את התרגום מהדמיון לעברית ומהתמונות. המורה יבקש מהתלמידים לנסות לקרוא גם את המילה עם האות החדשה ג'ים- המילה مسجد וישאל האם לדעתם גם מילה זו דומה לעברית? כיצד? מהו שורש המילה مسجد? – סגד. מילה נוספת מאותו שורש היא سجادة – המורה יאפשר לתלמידים לחשוב ולשער מה יכול להיות פירוש המילה?- שטיח שעליו המוסלמי סוגד ומתפלל.

שקופית 7 – حَجَّ - حَاج - המורה יבקש שיסתכלו על שתי המילים ויאמרו האם יש דמיון בין המילים? שתיהן מתחילות באותה אות- מהי? שתיהן מסתיימות באותה אות- מהי? מהו ההבדל בכתיב? האות אלף, ומה ההבדל במשמעות? המורה יצביע על התמונות ויאמר: זהו حَجَّ וזהו حَاج. מהי המשמעות עפ"י התמונות? אחת מהן היא שם עצם והשנייה- תואר. שערו איזו מהן היא שם עצם ואיזו תואר ומהי המשמעות של כל אחת מהן? حَجَّ – העלייה לרגל למכה והתואר حَاج ניתן למי שביצע מצווה זו, כך ישנם אנשים מוסלמים שמכונים, למשל: חאג' אבראהים, חאג' אחמד וכו'. האם אתם מכירים מישהו שמכונה בתואר זה?

أَلْحَرْفُ ج - وَرَقَّةُ عَمَلٍ

١. اِرْسَمْ خَطًّا بَيْنَ الْكَلِمَةِ وَالصُّورَةِ الْمَلَائِمَةِ:

حَاجَّ

حَجَّ

مَسْجِدٍ

جَبَلٍ

٢. مَا هُوَ عَدَدُ الْحُرُوفِ فِي كُلِّ كَلِمَةٍ؟

جَبَلٍ _____ مَسْجِدٍ _____ حَجَّ _____ حَاجَّ _____

٣. رَتِّبِ الْحُرُوفَ وَأَكْتُبِ الْكَلِمَةَ بِشَكْلِ صَحِيحٍ:

ل ج ب _____ د م ج س _____ ج ح _____ ج ح ا _____

٤. تَرَجِّمِ الْعِبَارَاتِ الْقَائِمَةَ إِلَى الْعِبْرِيَّةِ:

جَبَلُ الْكَرْمَلِ _____

جَامِعُ (مَسْجِدٍ) كَبِيرٍ _____

الْحَجَّ إِلَى مَكَّةَ _____

حَاجَّ وَحَاجَّةَ _____

٥. اكْمِلْ:

١. تَفَعَّ _____ عَلَى _____ الْكَرْمَلِ.

٢. يُصَلِّي الْمُسْلِمُ فِي _____

٣. يُصَلِّي الْيَهُودِيُّ فِي _____

٤. يُصَلِّي الْمَسِيحِيُّ فِي _____

٥. عَادَ _____ مِنْ _____

عَمَلٌ مُؤَيَّدٌ!

שיעור 3

המורה יעשה חזרה קצרה על שבע השקופיות הראשונות.

שקופית 8: خلیج حيفا – המורה ישאל אילו שתי אותיות למדנו בשני השיעורים האחרונים? יבקש מתלמיד לגשת להצביע – האות חא ו-ג'ים. אמרנו שהן אותיות אחיות מכיוון שהן דומות ורק הנקודה מבחינה ביניהן. האם יש כאן אות שנראית לכם דומה להן גם כן? – זו האות ח'א ומהו מיקום הנקודה שלה? – למעלה. המורה יקרא את הצירוף וישאל מהו, לפי התמונה, תרגום הצירוף? – מפרץ חיפה- זהו המפרץ היחידי לאורך חופי הארץ. המורה יאמר כי ישנו הבדל גם בהגייה של שתי האותיות. המורה יהגה את הצירוף ויבקש מהתלמידים להבחין בין הגייתה של האות ח'א במילה خلیج לבין הגייתה של האות חא במילה حيفا. המורה יבקש מהתלמידים לחזור על קריאת הצירוף ויתקן את הגייתם בהתאם לצורך.

המורה מוסיף לטבלת האותיות את האות الحرف خاء (ח'א) ומלמד את כתיבת האות על כל צורתיה כשלצד כל צורה מילה חדשה מתאימה. במקביל, התלמיד מעתיק מן הלוח.

תחילית	אמצעית	סופית מחוברת	סופית לא מחוברת
خ	خ	خ	خ
خلیج	أَخ	أَخ	أَخ

أَخلیج- לפני שהמורה מראה לתלמידים את המילה, הוא מבקש מהם סיוע במציאת מילה מתאימה לאות ח'א אמצעית. ניתן לתת רמזים ולומר להם שניתן להשתמש גם כאן במילה שכבר רשמנו על הלוח ולהפוך את האות התחילית ח'א לאות אמצעית. כיצד? מה נוסיף לה בתחילתה כדי לקבל מילה עם ח'א אמצעית? – אל הידיעה. המורה יכתוב את המילה أَخلیج.

שקופית 9: شیخ – המורה ישאל היכן ממוקמת האות החדשה? – בסוף המילה. המורה יבקש שינסו לקרוא את המילה. מהו شیخ? מה רואים בתמונה? – איש מוסלמי. מה הוא חובש? – כיסוי ראש-כאפיה. זאת אומרת שהוא דתי. שיח' הוא איש דת מוסלמי, מנהיג דתי מוסלמי. פירוש המילה הוא זקן, למרות שלא תמיד זה כך, אך זהו תואר של כבוד.

שקופית 10- جازك أَلْقَرِيبَ وَلَا أَخُوكَ أَلْبَعِيدَ – המורה יקרא את המשפט ויאמר כי בחר לסכם את המצגת בפתגם ידוע בערבית, המאפיין את אורח החיים בחיפה של שכנות זה לצד זה, יהודים לצד ערבים. מתחילים לפענח יחד את המשפט. המורה יקרא את הפתגם וישאל: כמה מילים בפתגם? אילו מילים התלמידים מכירים? أَلْقَرِيبَ , وَلَا , أَلْبَعِيدَ לאחר מכן עובר למילה הראשונה – מהי האות הפותחת את המילה? האות שלמדנו בשיעור הקודם- האות ג'ים. המורה מבקש מהתלמידים לקרוא את המילה. המורה יצביע על האנשים בתמונה ויאמר: האד'א ג'אר והאד'א ג'ארו והאד'א ג'ארטו והדול ג'יראן. שו מענא جَار? שכן- כלומר, המילה מורכבת משני חלקים: שם עצם וכינוי שייכות- לעמוד על הדמיון לעברית גם של שם העצם בנפרד (גר) וגם של כינוי השייכות שהתווסף (שכנר). נעבור למילה הרביעית- أَخُوكَ- מהן האותיות במילה? היכן האות החדשה שלמדנו היום? המורה ישאל במה דומות שתי המילים جازك ו- أَخُوكَ? – שתיהן מסתיימות ב-ك. המורה שואל מה משמעות תוספת זו? – כינוי קניין 'שלך'. אם נפריד את כינוי השייכות, נוכל לקבל את שם העצם. המורה יקרא أَخُوكَ ויסביר בקצרה כי למילה זו (ויש רק 5 כאלו) מוסיפים ואוו בנטייה, לכן יש להוריד גם את האות ואוו ונקבל את שם העצם ובעצם האות ח'א רגילה הופכת לח'א סופית ומתקבלת המילה أَخ .

המורה יאמר, כי השפה הערבית עשירה בפתגמים ומטרתם להעביר מסר. המורה יקרא שוב את הפתגם ויבקש מתלמידים לקרוא. המורה ישאל מהו המסר בפתגם זה? מה דעתם על הפתגם, האם הם מסכימים איתו, לנמק מדוע כן ומדוע לא, האם הוא נכון לגבם באופן אישי?

تَمْرِين

חשוב כיצד תוכל לבטא את הפתגם שלמדנו בדרך יצירתית משלך: ציור, תמונת סטילס, סרטון, משחק, הקלטה בנייד, סיפור אישי, הצגה עם מוסר השכל או כל רעיון יצירתי אחר. את היצירה העלה למצגת השיתופית.

أَحْرَفُ خ - وَرَقَةٌ عَمَل

١. إِرْسَمْ خَطًّا بَيْنَ الْكَلِمَةِ وَالصُّورَةِ الْمَلَائِمَةَ:

خَلِيجَ حَيْفَا

الْخَلِيجَ الْفَارِسِيَّ

أَخ

شَيْخ

٢. إِنْسَخْ مِنَ التَّمَرِينَ السَّابِقِ الْعِبَارَةَ مَعَ "أَل" التَّعْرِيفِ:

(העתק מהתרגיל הקודם את הצירוף המיודע ב"אל" הידיעה):

ענה בעברית: איזה צירוף בתרגיל הקודם מיודע גם הוא, אך בדרך אחרת? הסבר כיצד!

أَضِفْ "أَل" التَّعْرِيفِ وَأَكْتُبِ الْكَلِمَةَ مِنْ جَدِيدٍ:

(יידע את המילה אַח ב"אל" הידיעה וכתוב את המילה מחדש)

٣. ענה בעברית: מהו המפרץ הידוע "خَلِيجَ إِيْلَات" _____

٤. ענה בעברית: מהו ההר המפורסם "جَبَلُ الشَّيْخ" ומדוע נקרא כך? _____

٥. ענה בעברית: האם אתה מכיר את התוכנית המפורסמת "الأخ الأكبر" ? _____

٦. תרגם לערבית את המשפטים הבאים:

1. יש לי אח גדול ושמו מחמד _____

2. אחי צופה בתוכנית "האח הגדול" _____

3. סבא שלי שיח' גדול _____

4. נסעתי עם סבי וסבתי להר החרמון _____

5. אחי ביקר אתמול במפרץ חיפה _____

עَمَلٌ مُفِيدٌ!

שיעור 4

סיכום לימוד האותיות ח ה ט באמצעות כרזה אינטראקטיבית, תרגילים ומשחקים.
מצורפת כרזה אינטראקטיבית ובה ריכוז אוצר המילים על רקע התמונה של חיפה, לסיכום
וחזרה על אוצר המילים החדש-

<https://view.genial.ly/610e23ca8ae1ae1027ca0960/interactive-image-interactive-image>

כמו כן ניתן לתרגל באופנים שונים, לדוגמא: המורה יבקש מהתלמידים לקרוא, לתרגם.
המורה יאמר מילה ראשונה בצירוף והתלמידים ישלימו. המורה יאמר את המילה בעברית
והתלמידים יתרגמו לערבית. משחק הזיכרון- המורה יבקש מהתלמידים לנסות לזכור את
המילים והצירופים. ניתן להפוך את המשחק לתחרותי- מי זוכר את כל המילים והצירופים.
ניתן לבקש מהתלמידים ליצור תמונה שלהם על רקע אחד האתרים בחיפה, אותם למדנו,
לכתוב את שם האתר בערבית, להוסיף זאת למצגת השיתופית ובנוסף כל תלמיד יציג בכיתה
ויספר בערבית- מהו המקום שבחר, מדוע בחר דווקא אותו, האם ביקר שם או היה רוצה
לביקר שם ועוד.